

Kommunstyrelsen

Patric Åberg, ordförande

Patric.åberg@ostragoinge.se

Tel: 044-775 60 95

2022-04-22

Ordförandebeslut

Dnr KS 2022/00777

Yttrande över utkast till lagrådsremiss ”Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande”

Beslut

- Kommunstyrelsen överlämnar detta yttrande till Justitiedepartementet.

Beslutet är fattat enligt kommunstyrelsens delegationsordning om ordförandebeslut.

Sammanfattning av ärendet

Östra Göinge kommun har fått utkast till lagrådsremiss ”Åtgärder för jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande” på remiss. Kommunens svar ska vara överlämnat till Justitiedepartementet senast den 29 april. I utkastet till lagrådsremiss föreslås ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. för att åstadkomma en jämnare fördelning över landet av boendeplatser för skyddsbehövande som kommer till Sverige med stöd av EU:s massflyktsdirektiv. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Yttrande

Styckenumerering och rubriker i nedanstående yttrande syftar på motsvarande avsnitt i utkastet till lagrådsremiss.

5.2 Migrationsverket får anvisa en kommun som ska anordna boende för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

Östra Göinge kommun tillstyrker att Migrationsverket får anvisa en kommun som ska ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Ändringen är i linje med vad kommunen förespråkade sedan 2013 och välkomnar därför förslagen i utkastet till lagrådsremiss. Östra Göinge delar bedömningen att erfarenheterna från flyktingsituationen 2015 visar att en modell som bygger på att kommunerna frivilligt bistår Migrationsverket med boenden inte kommer att leda till en så jämn fördelning som möjligt mellan landets kommuner.

5.2 Kommunerna ges befogenhet att anordna boenden för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

Östra Göinge menar att det är bra att kommunerna ges befogenhet att anordna boendeplatser för den aktuella gruppen flyktingar. Vår uppfattning är att det är kommunerna som har bäst förutsättningarna att lösa boendefrågan och att det egentligen borde gälla hela mottagandesystemet. Förslaget ger kommunerna större rådighet över situationen inom det egna geografiska området och möjlighet att själva skala upp eller ner antalet boendeplatser i kommunen utifrån kommunal eller andra behov. Det förbättrar också planeringsförutsättningarna för kommunerna liksom förutsättningarna för etablering och integration i lokalsamhället. Vi menar dels att förslaget är nödvändigt för att hantera den stora tillströmningen av flyktingar från Ukraina just nu men ser det också som ett steg i rätt riktning när det gäller utformningen av flyktingmottagandet som helhet. Det är också positivt att det inte ställs några specifika krav på de boendeplatser som kommunerna ska tillhandahålla. Vi menar att det är rimligt att kommunerna själva får bedöma vad som är ett lämpligt boende.

Men för att säkerställa rimliga förutsättningar för kommunerna att planera sin verksamhet måste det samtidigt förtydligas att det inte får vara möjligt för Migrationsverket att på egen hand, vid sidan av, upphandla eller hyra bostäder, i en kommun som bistår med att anordna boendeplatser. Detta skedde under flyktingsituationen 2013–16 och skapade stora problem att planera verksamhet och insatser för de asylsökande och nyanlända som vistades i kommunen.

5.3 Det bör inte vara möjligt för en kommun att fullgöra sin skyldighet att anordna boende genom att erbjuda boende i en annan kommun.

Östra Göinge menar att det är viktigt att kommuner inte kan fullgöra sin skyldighet att anordna boende genom att erbjuda plats i en annan kommun, eftersom en sådan möjlighet motverkar själva syftet med de föreslagna lagändringarna.

5.5 Beslut om anvisning av en kommun som ska anordna boende bör inte kunna överklagas

Östra Göinge menar att det är logiskt att ett beslut om anvisning av kommun som ska anordna boende inte kan överklagas. Flyktingar som anvisas till en kommun bör kunna räkna med att tas emot där inom rimlig tid. En möjlighet att överklaga skulle skapa osäkerhet för den enskilde, långa handläggningstider och därigenom trögheter i systemet som gör att människor fastnar i tillfälliga lösningar.

5.7 Kommuner som har anvisats att anordna boenden för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska ha rätt till statlig ersättning för sina kostnader. Ersättningen bör lämnas i form av schablonbelopp som avser att täcka de genomsnittliga kostnaderna kommunerna får för att ordna boenden.

Östra Göinge bifaller förslaget att ersättning till kommunerna ska lämnas som schablonbelopp. Vi delar uppfattningen att ersättningsystemet ska utformas så att ersättningarna betalas på ett så enkelt sätt som möjligt. Huvudprincipen bör således vara schabloner som inte behöver sökas utan betalas ut automatiskt. Det minskar administrationen i kommunerna avsevärt och innebär större säkerhet i utfallet, eftersom man inte behöver söka ersättning i efterhand för åtgärder som vidtagits. Det är ett känt faktum att kommuner avstår från att söka statliga stöd på grund av att regelverket är alltför krångligt och administrativt betungande.

Schabloner innebär också att ersättning kan betalas ut i anslutning till att kostnader uppstår så att kommunerna, vilket varit en del av kritiken mot tidigare system, inte behöver ”agera bank” åt staten genom att ligga ute med pengar under lång tid innan ersättning utbetalas. Schabloner kan också fungera som incitament för kommunerna att arbeta med kostnadsnivån. Vid återsökning av kostnader i efterhand finns inte detta incitament. Om kommunerna kan jobba effektivare får man mer verksamhet för schablonersättningen, vilket är bra.

Östra Göinge vill samtidigt betona att det är avgörande för systemets legitimitet och förankring i kommunerna att de föreslagna schablonersättningarna, även om de är ett genomsnitt, verkligen avspeglar de faktiska kostnaderna i kommunerna. Om de inte gör det innebär förslaget en ren kostnadsövervältring från staten till kommunerna, vilket kommer att leda till misstro och bristande tillit mellan kommunsektorn och staten.

Det är därför viktigt att schablonersättningen inte beräknas utifrån Migrationsverks kostnader för boendeplatser. Migrationsverket som hanterar stora volymer och en bred mix av olika boendetyper, har möjligheter att på olika sätt hålla nere platskostnaden för boendet. En kommun måste hantera det nya åtagandet inom det egna geografiska området på en bostadsmarknad med ett begränsat utbud av bostäder och som inte sällan kännetecknas av bostadsbrist. Detta kommer att innebära betydligt högre kostnader per plats än de som Migrationsverket har.

Eftersom kommunernas förutsättningar när det gäller geografiskt läge, kommunstorlek, bostads- och arbetsmarknad m.m. varierar kommer kostnaderna för att anordna boendeplatser variera beroende på kommuntyp och förutsättningar. För att en modell baserad på schablonersättningar ska vara, och upplevas som rättvis av kommunerna, måste ersättningssystemet kunna fånga upp och kompensera för sådana skillnader. Ett sätt att ta

hänsyn till detta skulle kunna vara att anpassa eller vikta schablonersättningen efter kommutyp och kommunala förutsättningar.

Ett strikt schabloniserat system blir alltid sårbart för avvikelser från normalt mottagande. Eftersom avvikelser ofta är det normala blir det nödvändigt att kunna hantera sådana inom ersättningsystemet för att det ska fungera för kommunerna. Vi menar därför att det därför också måste finnas en möjlighet i systemet att hantera avvikelser och extraordinära händelser.

5.8 Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om antalet utlännningar för vilka det under ett visst år finns behov av att anvisa till en kommun

Östra Göinge vill särskilt framhålla vikten av att de kriterier som ska användas för anvisning av flyktingar speglar kommunernas skilda möjligheter att ta emot den aktuella målgruppen på ett bra sätt avseende sysselsättning, försörjning, skola och andra insatser som följer av uppgiften att anordna boende. Detta är viktigt för modellens förankring, legitimitet och hållbarhet över tid. Samtidigt inser vi att den delvis måste vara flexibel och kunna ta hänsyn till skiftande förutsättningar i kommunerna och i omvärlden.

För egen del vill Östra Göinge framhålla arbetsmarknaden och tidigare mottagande som de två helt centrala faktorerna att ta hänsyn till när kommuntalen tas fram. Östra Göinge har tagit emot ett mycket stort antal asylsökande och nyanlända sedan 2013. Det omfattande mottagandet har förändrat befolkningens sammansättning och förstärkt de socioekonomiska utmaningar som fanns redan tidigare. Detta kan idag avläsas i hög arbetslöshet och en mycket utmanande situation i kommunens skolor där en mycket stor andel elever idag är utrikesfödda.

6 Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022

Östra Göinge har inget att erinra mot förslaget att de föreslagna lagändringarna träder i kraft redan den 1 juli 2022. Det är angeläget att förändringarna börjar gälla så snart som möjligt. Samtidigt är det viktigt att det sker på ett sätt som, trots den akuta situationen, ger kommunerna så goda planeringsförutsättningar som möjligt.

Beslutsunderlag

- Utkast till lagrådsremiss

Patric Åberg
Ordförande

Beslutet skickas till:

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se